

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Pověřená osoba z pohledu AML/CFT se zřetelem na úvěrové instituce

Následující článek se věnuje právní úpravě tzv. pověřené osoby v rámci opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen „AML/CFT“) a problematice s ní spojené, a to i s ohledem na dosavadní praktické zkušenosti autorky článku s tímto institutem především v úvěrových institucích. Autorka detailně analyzuje povinnosti, odpovědnosti a výzvy spojené s touto rolí, poskytující čtenářům užitečné informace a praktické návody pro účinnou implementaci a správu AML/CFT opatření.

Právní úprava „pověřené osoby“ v českém právním řádu

Stěžejní právní úprava institutu pověřené osoby je uvedena v ustanovení § 22a zákona č. [253/2008](#) Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „AML zákon“), které nabylo účinnosti ke dni 1. 1. 2021. Předmětné ustanovení vyplývá z čl. 46 odst. 4 tzv. IV. AML směrnice[1]: „Členské státy vyžadují, aby povinné osoby případně určily člena správní rady, který bude odpovědný za uplatňování právních a správních předpisů nezbytných pro dosažení souladu s touto směrnicí.“, nicméně k vložení tohoto článku do AML zákona došlo až s transpozicí tzv. V. AML směrnice[2], kterou však výše citovaná část článku nebyla změněna.

Ustanovení § 22a AML zákona v odstavci 1 uvádí, že: „Povinná osoba písemně pověří člena svého statutárního orgánu zajištěním plnění povinností vyplývajících z tohoto zákona.“. V následujícím odstavci je pak uvedeno, že k pověření člena statutárního orgánu povinné osoby musí dojít do 60 dnů ode dne, kdy se tato osoba stala povinnou osobou, nebo ode dne, kdy zaniklo členství osoby pověřené podle odstavce 1 ve statutárním orgánu. Třetí a zároveň poslední odstavec ustanovení § 22a AML zákona akcentuje situaci, že v případě, pokud má povinná osoba pouze jednoho člena statutárního orgánu, platí, že byl tento člen pověřen podle odstavce 1 tohoto ustanovení.

V části šesté AML zákona, která upravuje přestupky, v ustanovení § 48 odst. 5 je uvedeno, že opomenutí povinné osoby určit člena svého statutárního orgánu pověřeného zajištěním plnění povinností vyplývajících z AML zákona podle ustanovení § 22a, je kvalifikováno jako přestupek.

Na AML zákon navazuje na základě zmocňovacího ustanovení § 21 odst. 11 vyhláška č. [68/2018](#) Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění vyhlášky č. [235/2021](#) Sb. (dále jen „AML vyhláška“), která ve svém ustanovení § 16 odst. 2 písm. d) stanoví, že[3]: „(2) Postupy a zásady zajišťující odpovídající personální zdroje instituce v rozsahu podle odstavce 1 zahrnují alespoň (...) d) postupy pro výběr a pověření člena statutárního orgánu podle § 22a zákona a rozsah jeho povinností a pravomocí při plnění povinností vyplývajících ze zákona a této vyhlášky; je-li to opodstatněné rozsahem a povahou činnosti, instituce v postupech pro výběr a pověření zajistí funkční a efektivní oddělení neslučitelných funkcí.“.

Smysl a účel právní úpravy „pověřené osoby“

Jak již bylo uvedeno v předchozím textu, povinnost pověřit člena statutárního orgánu vychází

z evropské legislativy. Důvodová zpráva k ustanovení § 22a AML zákona[4] uvádí, že pověření člena statutárního orgánu „zajišťuje reprezentaci zájmu na plnění AML povinností na této úrovni řízení, a to i proti protichůdným byznysovým zájmům povinné osoby. (...) Cílem tohoto ustanovení je, aby AML povinností byla věnována dostatečná pozornost na úrovni statutárního orgánu.“

Podle mého názoru je nutné, aby pověřená osoba byla schopna ze své pozice zhodnotit existující (již detekovaná či je sama detekovat) a potenciální ML/FT rizika (tj. rizika legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu) hrozící povinné osobě, která vznikají při její činnosti nebo která plynou již z podstaty její činnosti. Na základě takto identifikovaných ML/FT rizik je nezbytné, aby pověřená osoba vůči povinné osobě vyžadovala přijetí takových opatření, která budou schopna ML/FT rizika, kterým je povinná osoba vystavena, zcela eliminovat či je minimalizovat. Minimalizování těchto rizik pak s sebou nese nutnost zvážení existence reziduálních ML/FT rizik a jejich vlivu na činnost kontrolované osoby z pohledu právní regulace, tedy dostatečně vyváženého a odůvodněného RBA (tj. rizikově orientovaný přístup). Úkolem pověřené osoby je, a jak uvádí též důvodová zpráva k zákonu č. [527/2020](#) Sb., dokázat vyvážit a případně i omezit zájem na zisku v důsledku předcházení ML/FT rizik plynoucích z činnosti povinné osoby.

Zastávám názor, že vzhledem k nárokům kladeným na pověřenou osobu je nezbytné, aby tato osoba měla dostatečné znalosti a povědomí v oblasti AML/CFT, a to alespoň z pohledu fungování povinné osoby. Tento předpoklad by měl být podmínkou k tomu, aby pověřená osoba byla schopna z pozice svého postavení, tj. z pozice vrcholu vnitřní hierarchie řízení, v povinné osobě svým jednáním zajistit, aby byla povinnou osobou řádně plněna a dodržována opatření a povinnosti v oblasti AML/CFT. V této souvislosti je třeba doplnit, že je nezbytné, aby pověřená osoba se v pravidelných intervalech podrobovala školení dle ustanovení § 23 AML zákona (což z pohledu praxe se v případě úvěrových institucí běžně, a snad i automaticky, děje).

Zároveň je třeba poznamenat, že smyslem AML zákona nebylo, aby plnění povinností v oblasti AML/CFT zajišťoval osobně člen statutárního orgánu. Jen těžko si lze představit, a v praxi je to zcela absurdní situace, že by např. člen představenstva banky prováděl osobně identifikaci a kontrolu každého klienta. Nicméně je třeba, aby takto pověřený člen představenstva svým řízením, tj. z titulu a pravomocí své funkce, zajistil řádné plnění zákonných povinností povinnou osobou. V návaznosti na to není možné předjímat bezbřehou odpovědnost této pověřené osoby za nesoulad v činnosti povinné osoby s požadavky kladenými na ni AML zákonem a souvisejícími právními předpisy. V tomto případě, jak uvádí důvodová zpráva k zákonu č. [527/2020](#) Sb., se uplatní obecná úprava odpovědnosti člena statutárního orgánu.

Forma pověření a časový horizont

Povinnost pověřit svého člena statutárního orgánu dle ustanovení § 22a AML zákona jde za povinnou osobou. Povinnou osobou v tomto případě je ta, která naplňuje definici uvedenou v ustanovení § 2 odst. 1 a 2 AML zákona.

Pověření musí mít dle AML zákona písemnou formu. Podle mého názoru s ohledem na text důvodové zprávy k ustanovení § 22a AML zákona[5]: „Písemná forma tohoto pověření pak zajistí průkaznost splnění této povinnosti.“, je nutné dále pověření uchovávat, ačkoliv např. ustanovení § 16 AML zákona nezahrnuje pověření mezi povinně uchovávané údaje. Uchování písemnosti o pověření může sloužit např. pro případ dohledu ze strany příslušného orgánu k zajištění průkaznosti splnění zákonné povinnosti.

Na rozdíl o určení nebo změně kontraktní osoby není třeba informaci o pověřené osobě hlásit Finančnímu analytickému úřadu.

Lhůta pro písemné pověření člena statutárního orgánu je AML zákonem stanovena na délku maximálně 60 dnů ode dne, kdy se určitá osoba stala povinnou osobou. Povinnost pověřit člena svého statutárního orgánu má povinná osoba ve stejném časovém rozmezí i v případě zániku členství již pověřené osoby ve statutárním orgánu.

V případě, že má povinná osoba pouze jednoho člena statutárního orgánu, má se za to dle odstavce 3 ustanovení § 22a AML zákona, že je tento automaticky pověřenou osobou, a není zde proto vyžadováno písemné pověření a tím pádem ani splnění AML zákonem stanovené lhůty.

Charakter pověřené osoby

Člen statutárního orgánu může být jak osobou právnickou, tak i osobou fyzickou, a tedy i pověřená osoba může být právnická nebo fyzická osoba. V případě, že je pověřenou osobou právnická osoba, plnění jejích povinností bude fakticky zajišťovat její zástupce ve statutárním orgánu podle ustanovení § 154 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“).^[6]

Z AML zákona pak též vyplývá, že v případě, že statutární orgán povinné osoby se skládá ze dvou a více členů, pouze jeden z nich může být pověřenou osobou. Tedy, že zajištění plnění AML povinností, vykonává vždy jedna konkrétní osoba.

AML zákon nevylučuje, aby pověřená osoba byla zároveň i kontaktní osobou dle ustanovení § 22 AML zákona, pokud by byly splněny zákonné požadavky kladené na tyto osoby. Za svoji praxi jsem se však s tímto modelem souběhu překvapivě v úvěrových institucích nesetkala, a to s ohledem na robustnost a povahu daných institucí. Nicméně neznamená to, že takový souběh ani v případě úvěrové instituce je nemožný.^[7] Obvykle kontaktní osobou povinné osoby typu úvěrová instituce je zaměstnanec zastávající výkon funkce Compliance, který má několik zastupujících kontaktních osob, a pověřenou osobou pak člen představenstva, pod jehož řízení spadá útvar Compliance a AML/CFT.

Na zajímavou situaci ve spojitosti s pověřenou osobou upozorňuje Komentář Wolters Kluwer k AML zákonu^[8], který uvádí: „*V případech, kdy se určitá osoba kvalifikuje jako povinná osoba pouze při jednorázovém obchodu [např. podle § 2 odst. 2 písm. c) a d) AMLZ] a po ukončení obchodu kvalifikace jakožto povinné osoby zaniká, není jasné, zda se vůbec tato povinnost na ni vztahuje; lze se domnívat, že nikoliv.*“ Zde s autorem souhlasím a mám za to, že v tomto případě je neúčelné pověřovat člena statutárního orgánu jakožto pověřenou osobou. Z mého pohledu je pověřená osoba zastřešující prvek v oblasti AML/CFT při výkonu činnosti povinné osoby, který disponuje na základě celkového porozumění hlavním řízením při předcházení ML/FT rizikům povinné osoby. V případě, že osoba se stane povinnou osobou pouze při jednorázovém obchodu, tedy jde o omezenou oblast její činnosti představující pouze výšeč v jejím fungování, nedává smysl plnění povinnosti dle ustanovení § 22a AML zákona. Naopak zde je podle mého názoru nutné, aby se povinná osoba soustředila na stěžejní povinnosti uložené jí AML zákonem, tedy na identifikaci a kontrolu klienta a na případné další kroky plynoucí ze skutečností zjištěných při identifikaci a kontrole.

Přestupek neurčení pověřené osoby

Pokud povinná osoba nepověří ve stanovené lhůtě 60 dnů ode dne, kdy se stala povinnou osobou, nebo ode dne, kdy zaniklo členství dosud pověřené osoby ve statutárním orgánu, žádného člena svého statutárního orgánu, dopustí se přestupku dle ustanovení § 48 odst. 5 AML zákona. Předmětná skutková podstata byla do AML zákona zavedena v souvislosti s uvedeným ustanovením § 22a AML zákona.

Objektem (tj. obecně zájem chráněný zákonem, proti němuž je protiprávní jednání pachatele přestupku namířeno) předmětné skutkové podstaty je zájem na tom, aby povinné osoby prováděly

preventivní opatření vyžadovaná AML zákonem, předcházely ML/FT rizikům a tím usnadnily boj proti praní špinavých peněz a financování terorismu.[9] Druhotným objektem je pak ochrana společnosti před zneužíváním finančního systému pro účely legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.[10]

Subjektem přestupku, tj. ten, komu je normou správního práva uložena povinnost, jejíž nesplnění je znakem skutkové podstaty přestupku, může být v tomto případě pouze právnická osoba, neboť ta, na rozdíl od fyzické osoby, disponuje statutárním orgánem. Právnická osoba musí být zároveň povinnou osobou dle AML zákona.

Objektivní stránka skutkové podstaty[11] předmětného přestupku, tj. jednání, následek tohoto jednání a příčinná souvislost mezi jednáním a následkem, spočívá v neurčení povinnou osobou svého člena statutárního orgánu pověřenou osobou ve smyslu ustanovení § 22a AML zákona.

Za přestupek uvedený v ustanovení § 48 odst. 5 AML zákona může být uložena sankce v podobě pokuty, zákazu činnosti nebo zveřejnění rozhodnutí o přestupku.[12] Výše pokuty v případě spáchání přestupku závažně, opakovaně nebo soustavně může dosahovat řádově až stovek miliónů korun českých.

Pověřená osoba v pobočce zahraniční společnosti

Zákonná úprava pověřené osoby by se na první pohled mohla jevit jako zcela jasná a nevzbuzující jakékoliv další otázky nebo nejasnosti. Nicméně vyvstává otázka u situace, pokud je povinnou osobou pobočka, organizační složka nebo odštěpný závod zahraniční osoby působící na území České republiky (dále jen „pobočka“), tedy jakou osobu v tomto případě pověřit dle ustanovení § 22a AML zákona. Zde se nabízí odpověď, že pověřenou osobou pobočky je člen statutárního orgánu jejího zřizovatele za předpokladu, že vycházíme z jazykového výkladu AML zákona a AML vyhlášky, tedy, že pověřenou osobou může být jen člen statutárního orgánu povinné osoby. Avšak je tato situace vhodná v reálném fungování pobočky?

Z mého pohledu by se však jevilo jako vhodnější, aby pozici pověřené osoby v případě pobočky zastávala naopak osoba přímo působící v této pobočce, vedoucí pobočky, u kterého je předpoklad, že je znalý procesů a reálného chodu pobočky a je díky své pozici v kontaktu se zaměstnanci pobočky a dalšími osobami, kteří za pobočku plní povinnosti v oblasti AML/CFT. K tomuto názoru se přiklání autoři komentáře Beck k AML zákonu[13], ve kterém je uvedeno: „V případě pobočky působící v tuzemsku nebo organizační složky či odštěpného závodu zahraniční povinné osoby lze jako pověřenou osobu akceptovat nejen člena statutárního orgánu této zahraniční právnické osoby, ale v odůvodněných případech i vedoucího pobočky, organizační složky či odštěpného závodu.“. K tomu je pak uveden dovětek, že „Za odůvodněný případ může být považována situace, kdy zahraniční právnická osoba není ve svém domovském státě povinnou osobou (a její statutární orgán tak nemusí mít v oblasti AML/CFT potřebné znalosti), avšak její pobočka, organizační složka či odštěpný závod v České republice patří do výčtu povinných osob.“. Nicméně se domnívám, že i v případě, pokud by zřizovatel pobočky byl povinnou osobou z pohledu AML/CFT ve své zemi, a to bez ohledu na umístění v Evropské unii, neshledávám za chybu, pokud by vedoucí pobočky byl pověřenou osobou ve smyslu ustanovení § 22a AML zákona namísto člena statutárního orgánu zřizovatele. S takovouto situací jsem se ve své praxi v případě poboček zahraničních bank setkala a neshledávám na takto zavedeném systému nic, co by povinné osobě bránilo v řádném uplatňování opatření proti rizikům ML/FT.

JUDr. Lucie Nováková

Tel: +420 723 200 141

e-mail: Lvnovakova@seznam.cz

Názory v tomto příspěvku jsou autorky vlastní a nemusí odrážet oficiální pozici České národní banky.

Lucie Nováková vystudovala Právnickou fakultu Univerzity Karlovy, kde v roce 2011 získala titul Mgr. a následně v roce 2014 titul JUDr. Za studií na vysoké škole absolvovala čtyřletou stáž v advokátní kanceláři JUDr. Alana Korbela a následně pracovala jako právník v odboru farmacie Ministerstva zdravotnictví ČR a v odboru legislativy Ministerstva vnitra ČR. Od roku 2014 působí v České národní bance v sekci dohledu nad finančním trhem, kde se věnuje problematice AML/CFT a mezinárodním sankcím. Její náplní práce je převážně vedení kontrol činností úvěrových institucí v oblasti AML/CFT, metodická a právní podpora v této oblasti.

[1] SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2015/849, ze dne 20. května 2015, o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES.

[2] SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU.

[3] Viz definice v ustanovení § 2 odst. 1 AML vyhlášky, tj. ten subjekt, který podléhá dohledu ze strany České národní banky a zároveň ten, který má povinnost vypracovat systém vnitřních zásad dle AML zákona (viz ustanovení § 2 odst. 1 a § 21 odst. 2, 3, 4 AML zákona a ustanovení § 44 zákona č. [6/1993](#) Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů).

[4] Důvodová zpráva k zákonu č. [527/2020](#) Sb., změna zákona některých opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a dalších zákonů.

[5] Důvodová zpráva k zákonu č. [527/2020](#) Sb., změna zákona některých opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a dalších zákonů.

[6] „Je-li členem voleného orgánu právnické osoby jiná právnická osoba, zmocní fyzickou osobu, aby ji v orgánu zastupovala, jinak právnickou osobu zastupuje člen jejího statutárního orgánu.“,

podmínkou pak je dle ustanovení § 152 odst. 2 OZ, že tato fyzická osoba musí být plně svéprávná.

[7] Viz zároveň ustanovení § 22 odst. 2 AML zákona.

[8] KATOLICKÁ, Michaela. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář. 2. vydání. Komentáře Wolters Kluwer. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-166-7.

[9] KATOLICKÁ, Michaela. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář. 2. vydání. Komentáře Wolters Kluwer. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-166-7.

[10] Hlavinová, M., Pilíková, J., Kabeš, V. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 550 s.

[11] Při uplatňování odpovědnosti právnické osoby nelze relevantně právně zkoumat, zda jednání, kterým byla porušena povinnost, bylo právnickou osobou zaviněno, proto se znak subjektivní stránky (úmysl nebo nedbalost) u skutkové podstaty přestupku právnických osob neuvádí. Pro naplnění skutkové podstaty postačí zavinění, a to i z nedbalosti, neboť zákon výslovně nestanoví, že nezbytná existence úmyslu.

[12] Viz ustanovení § 48 odst. 7, 8 a 9 AML zákona.

[13] Hlavinová, M., Pilíková, J., Kabeš, V. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 550 s.

Další články:

- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [Srážka za prodej v insolvenci při ocenění majetkové podstaty](#)
- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenci – judikaturní závěry](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)

- Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?